

◆ Argumenty za irracjonalizmem (Kinga Grabarska)

1. Racjoniści są mało uczuciowi i chłodno kalkulują rzeczywistość.
2. Racjoniści często myślą bardzo wąsko. Skupiają się tylko na tym co dyktuje im rozum, nie zauważają innych źródeł wiedzy i poznania. Są zbyt zapatrzeni w naukę.
3. Racjoniści nie posiadają spontaniczności, gdzie to często właśnie ona może wnieść coś nowego do nauki.
4. Często nie potrafią wczuć się w drugiego człowieka (brak empatii).
5. Irracjoniści nie potępiąją rozumu. Są za jego kontrolą, czyli kontrolują rozum, ale nie zamykają się w nim.
6. Irracjoniści kierują się intuicją, ale to właśnie dzięki niej powstały niektóre teorie.
7. Irracjoniści nie zawsze zamykają się tylko w czynnikach pozarozumowych (tj. uczucia, przeczucia, intuicje). Również powołują się na naukę. Nie mają ograniczeń.
8. Nie wszyscy filozofowie byli racjonalistami.
9. Jeden z filozofów, Blaise Pascal, mówił:
„*Serce ma swoje racje, których rozum nie zna*”
Są zatem takie rzeczy, których nie da się racjonalnie wytłumaczyć, a są prawdziwe i ważne.

◆ Argumenty za racjonalizmem i przeciw irracjonalizmowi (Edyta Cejmerowska i Agnieszka Czerwińska)

Za racjonalizmem (i racjonalistami):

- Uporządkowany
- Logiczny
- Wążący różne racje
- Rozsądny
- Znający i wykorzystujący wyniki różnych nauk
- Asertywny, jeśli wie, że dane tezy/przeświadczenia/nawoływania są błędne, nielogiczne, fałszywe, bądź niesprawdzalne
- Racjonalista nie będzie głosił swoich przekonań w ciemno – bez uprzedniego sprawdzenia i przekonania się o ich prawdziwości
- Racjonalista chce uniknąć chaosu, który może powstać pod wpływem niepewnych emocjonalnych tez
- Racjonalista jest krytyczny – nie podąża ślepo za większością głoszącą tezy, które nie spełniają warunków intersubiektywnej komunikowalności oraz intersubiektywnej sprawdzalności
- Racjonalista może rezygnować i odrzucać teorie i przekonania, które wyznawał – jego krytycyzm objawia się także w tym, że nie zakłada całkowitej niepodważalności uznanych przez siebie przekonań, ponieważ to co zostało na pierwszy rzut oka dowiedzione, po pewnym czasie może zostać podważone (w sposób, który zgadza się z zasadami analizy racjonalisty) [Racjonalizm krytyczny]
- O tym, co racjonalne, decyduje własna ocena racjonalisty na podstawie posiadanej wiedzy, a także merytoryczna ocena innych ludzi - racjonalną jest najbardziej "prawdopodobna" (w sensie jak najmniejszego rozmijania się z prawdą i stanem rzeczywistym) hipoteza lub teoria, a najbardziej zbliżony do prawdy jest pogląd

najlepiej logicznie uzasadniony oraz sprawdzony empirycznie lub przy pomocy naukowej metodologii.

- Racjonalista oprócz poznania za pomocą rozumu dopuszcza także poznanie drogami empirycznymi. [Racjonalizm światopoglądowy]

Przeciw irracjonalizmowi (oraz irracjonalistom):

- Zbyt uczuciowi
- Rozemocjonowani
- Skłonni do wyolbrzymiania, przesady i patetyzmu
- Skłonni do konformizmu
- Ślepa wiara w autorytety
- Działanie pod wpływem impulsu (impulsywność)
- Nietrzeźwość myślenia
- Zbyt szybkie podejmowanie decyzji